

DEPĂȘIREA REZISTENȚEI ELEVILOR ÎN ASIMILAREA CUNOȘTINȚELOR
MUZICAL-TEORETICE: SOLUȚII ȘI PERSPECTIVE

*VIORICA CRIȘCIUC, lector universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

***Summary:** The article, conceived scientific and theoretical, practical and applicative, touches upon the problem of the strategies specific to the field of music education. In this research, the didactic strategies are materialized through specific strategies developed in relation to the specificity of music education. Our research is focused on the analysis and delimitation of the specific strategies of music education discipline, through which we propose a theoretical route, with practical ways of formation of the contextualized application capacity of the musical knowledge to pupils, in musical-teaching activities of the lesson.*

Pentru a realiza actul comunicării didactice/pedagogice, primul subiect al educației, profesorul, trebuie să posede un sistem de competențe psiho-didactice, care, conform lui G. Brown, ocupă o poziție centrală în actul didactic, deoarece, prin acestea, profesorul dispune de proceduri acționale și cognitive specifice – *strategii, metode, procedee, tehnici de lucru*, care reprezintă competențele de predare în situații școlare concrete [3]. Repertoriul metodologic al profesorului capătă contur specific și se obiectivează în activitățile didactice curente, precum lecția, experimentul de laborator, dirijarea studiului individual etc. Aceste acțiuni modifică structurile cognitive, procedurale și afective ale elevilor. Anumite reacții ale elevilor sunt ușor percepute de profesor, ca, de ex., stăpânirea unei noțiuni muzica teoretice prin definirea ei și cu ocazia parcurgerii sarcinilor de lucru; comprehensiunea sau confuzia, relevată de reacțiile nonverbale ale elevului. În opinia noastră, cei mai buni profesori sunt acei, care-s capabili să combine metodele și tehnicile de predare-învățare-evaluare în toate modurile posibile, pentru atingerea scopului propus. Activitățile specifice procesului de formare a cunoștințelor muzicale pot fi identificate din perspectiva celor „doi actori ai educației - profesorul și elevul [5].

În această ordine de idei, profesorii deseori se confruntă **cu opunerea rezistenței elevilor** de vârstă școlară mică în fața cunoștințelor muzicale teoretice. Respectiv 48% de elevi opun rezistență în fața înțelegerii și apoi aplicării cunoștințelor muzicale teoretice. Astfel, elevii percep lecția de educație muzicală ca oră distractivă de cânt.

Profesorilor de *Educație muzicală* li s-a propus să contribuie la cercetarea noastră prin elaborarea de răspunsuri la un chestionar, pentru elucidarea problemelor legate de opunerea rezistenței față de aplicarea, sintetizarea, valorizarea cunoștințelor muzicale teoretice. Aceștea au dezvăluit, direct și indirect, modul în care ei aplică strategiile specifice de predare-formare a competențelor muzicale privind opunerea rezistenței la asimilarea cunoștințelor muzicale în cadrul disciplinei *Educația muzicală*, în aspectele: metode-procedee/tehnici-forme-mijloace de învățare a cunoștințelor muzicale, oportunitatea modernizării predării conținuturilor, **factorii de influență negativă ai predării-însușirii cunoștințelor muzicale.**

Reprezentările profesorilor (Tabelul 1):

- 1) 20% de răspunsuri au fost indicate ca afirmative privind urmărirea obiectivelor speciale la proiectarea/aplicarea strategiilor specifice pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale;
- 2) 40% din respondenți nu concep în proiectarea de lungă durată strategiile specifice educației muzicale pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale;
- 3) 10% din respondenți realizează predarea cunoștințelor muzicale, în funcție de aplicarea unor metode-procedee/tehnici-forme-mijloace speciale la utilizarea strategiilor pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale;

Tabelul 1. Aprecierea dată de profesori pentru evaluarea reprezentărilor cu privire la strategiile specifice educației muzicale aplicate în formarea competențelor muzicale pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale

Nr. d/o	Itemi	Au răspuns afirmativ	Au dat răspunsuri negative
1.	Urmărirea unor obiective speciale la proiectarea/aplicarea strategiilor specifice predării cunoștințelor muzicale, pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale;	20%	40%
3.	Aplicarea unor metode-procedee/tehnici-forme-mijloace speciale la elaborarea strategiilor pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale;	10%	72%

3.	Evidența componentelor strategiilor specifice în formarea competențelor muzicale (metode, procedee/tehnici, sarcini didactice) pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale.	51,7%	78%
----	--	-------	-----

Evaluarea răspunsurilor profesorilor s-a realizat prin calcularea răspunsurilor afirmative și negative apoi raportarea la numărul de profesori. Astfel, 40% nu concep proiectarea/aplicarea strategiilor specifice educației muzicale în proiectarea didactică de lungă și scurtă durată. Dar 10% aplică în procesul de predare la lecții variate strategii didactice pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale. În această ordine de idei, 47% nu urmăresc obiective speciale în proiectarea/aplicarea strategiilor specifice de predare-formare la elevi a cunoștințelor muzicale pentru depășirea rezistenței elevilor în studiul cunoștințelor muzicale.

Din acest punct de vedere este oportun să vorbim despre **strategii specifice de formare elevilor a cunoștințelor muzicale pentru depășirea rezistenței elevilor** în studiul cunoștințelor muzicale teoretice. Din perspectiva profesorului, procesul de predare este activitatea specifică realizată în cadrul procesului de învățământ, iar din perspectiva elevului, activitate specifică, înțeleasă în sens psihologic, este activitatea de învățare ca efect imediat și de perspectivă a predării. Strategiile de formare proiectate pentru opunerea rezistenței elevilor pentru asimilarea cunoștințelor muzicale pot fi clasificate după următoarele criterii:

1. Particularitățile de vârstă și respectiv a gândirii elevilor, în: (a) strategii inductive (ce conduc elevul de la perceperea intuitivă la gândirea abstractă, de la observarea și analiza faptelor concrete la generalizarea și elaborarea de noțiuni); (b) strategii deductive (prin care se parcurge drumul invers, de la abstract la concret, de la general la particular); (c) strategii analogice (bazate pe modelare); (d) strategii mixte.
2. Gradul de dirijare a procesului de predare: (a) strategii algoritmice (bazate pe dirijare strictă, pas cu pas în procesul predării); (b) strategii ne-algoritmice (bazate pe învățare independentă, nondirijată). (c) strategii semi-algoritmice (în care gradul de independență a elevilor este ponderat). De fapt, ultimile tipuri de strategii se întâlnesc îmbinate sub forma unor strategii mixte. Respectiv, propunem în figura de jos clasificarea strategiilor didactice specifice educației muzicale.

Strategiile specifice educației muzicale se manifestă prin următoarele aspecte: (a) științific (strategiile specifice muzicii sunt parte componentă a științelor educației); (b) descriptiv (strategiile reprezintă un algoritm al procesului educațional, incluzând ansamblu de obiective, conținuturi, metode și mijloace specifice muzicii); (c) acțional (realizarea procesului tehnologic

propriu-zis, funcționarea tuturor mijloacelor: instrumentale, metodologice, pedagogice; (d) emoțional-afectiv al muzicii asupra elevului.

Pentru valorificarea potențialului pedagogic și psihologic al strategiilor, propunem următoarele *niveluri ale strategiilor specifice* disciplinei educație muzicală:

1. *Nivelul general pedagogic*: strategia specifică educației muzicale ghidează întregul proces educațional ca unitate de învățământ. Ea este privită ca sinonim al noțiunii „sistemul didactic”, care include ansamblul obiectivelor, conținuturilor, mijloacelor și metodelor de învățământ.
2. *Nivelul special, muzical-psihologic*: strategia didactică, specifică muzicii este ghidată de suflul viu al muzicii. Muzica prin efectele sale emoționale, are o pondere mare în dinamizarea vieții elevului, în eliberarea lui de complexe și izolare, în declanșarea creativității, imaginației, sensibilității, în dezvoltarea proceselor psihice necesare pentru diverse tipuri de activități prin care se poate obține re-calificarea și adaptarea la noile cerințe ale vieții. [6. p. 9]

Din cele prezentate se poate deduce că proiectarea strategiilor specifice educației muzicale nu este o simplă operație mecanică, dimpotrivă, este o soluție de tipul rezolvării metodologice a unei situații de instruire și nu poate fi găsită în baza aplicării unor rețete. Identificăm strategiile specifice care dezvoltă interesul și în cele din urmă contribuie la depășirea rezistenței în studiul cunoștințelor muzicale teoretice. Prin urmare, tipologia strategiilor specifice domeniului care ar favoriza depășirea rezistenței la elevi sunt:

- 1. Strategii afectiv-emoționale** (de formare prin trăire afectivă) – tipul respectiv antrenează procesele mintale superioare și pregătește perceperea mesajului sonor prin reacția afectivă la sunarea muzicii.
- 2. Strategii analogice** – de formare prin construire și utilizare de modele (copii ale originalului): modele de cunoaștere, modele de acțiune, modele ce reprezintă procese complexe, prin utilizarea metodelor modelării, stimulării, jocului de rol, învățării pe simulatoare devin componente esențiale ale acestui tip de strategii.
- 3. Strategii mixte** (combinatorii) de tip inductiv-deductiv și deductiv-inductiv, considerate indispensabile pentru inițierea elevilor în tainele cunoașterii și în utilizarea metodelor specifice educației muzicale. Elevii sunt puși în fața realității și sunt conduși să analizeze faptele empirice a fenomenului muzical, să observe, să exerseze. Învățarea urmează traseul de la percepția intuitivă la explicație, de la analiza faptelor concrete la noțiuni, idei, de la particular la general, de la concepte particulare la concepte generale.

Valorificarea strategiilor, specifice educației muzicale a valorificat două căi de acțiune:

- 1) *o cale de acțiune practică*, bazată pe stilul educațional al profesorului care asigură optimizarea noii structuri create, valorificând normele prescriptive ale acesteia dar și propriile sale resurse de

inovație didactică. Activitatea de prosperitate pedagogică, necesară pentru focalizarea strategiei didactice în jurul unei „metode de bază”, implică elaborarea unor tipologii de acțiune reprezentative, bazate pe o structură funcțională globală, integrată și deschisă (pe termen lung), „echivalentă cu organizarea unei înălțări de situații de învățare prin parcurgerea cărora elevul își însușește materia de învățat”.

2) o cale de acțiune teoretică, dezvoltată prin integrarea mai multor procedee și tehnici de achiziție și metode într-o „metodă de bază”, cu extrapolarea calității acesteia la nivelul unei noi structuri care asigură creșterea funcționalității pedagogice a activității de predare-învățare-evaluare, pe termen scurt, mediu și lung.

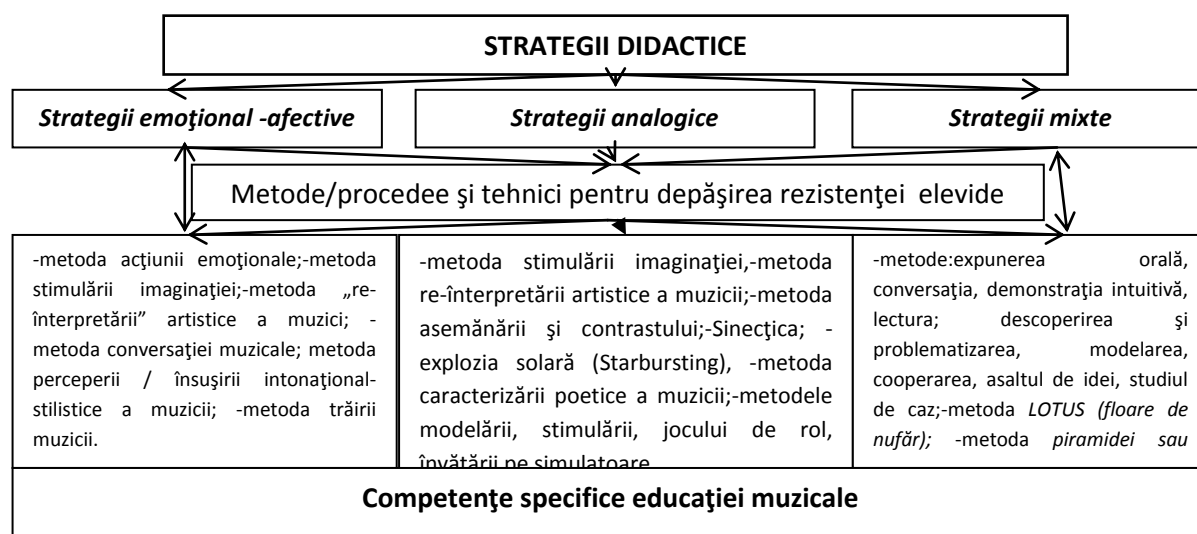

Figura 1. Model-tip pentru depășirea rezistenței elevilor în asimilarea cunoștințelor muzicale

Eficiența activității didactice depinde în mare măsură de calitatea demersului educativ și artistic, de selectarea și corelarea celor mai potrivite metode, mijloace și materiale didactice; această etapă mai este cunoscută și ca etapa selectării și corelării celor „trei M” (Metode, Materiale, Mijloace). Modul în care profesorul reușește să aleagă, să combine și să organizeze la lecție, ansamblul de metode, materiale și mijloace în vederea atingerii anumitor obiective, definesc eficiența *strategiilor specifice educației muzicale*.

Strategiile identificate în acest articol dezvoltă interesul, motivația și în cele din urmă contribuie la **depășirea rezistenței în studiul cunoștințelor muzical-teoretice**.

Referințe bibliografice:

1. BONTAȘ, I. *Pedagogie*. Timișoara: All Educational, 1998. 382 p.
2. CĂLIN, M. *Procesul instructiv-educativ. Instruirea școlară*. București: E.D.P., 1995. 140 p.
3. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternativă și complementare*. Iași: Polirom, 2008. 396 p.
4. CRISTEA, S. *Dicționar de termeni pedagogici*. București: Didactică și Pedagogică, 1998. 598 p.

5. GAGIM, I. *Știința și arta educației muzicale*. Chișinău: ARC, 2004. 221 p.
6. GUȚU, VI. *Schimbări de paradigmă în teoria și practica educațională*. vol. III. Chișinău: CEP USM, 2009. 239 p.
7. IONESCU, M. *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj-Napoca: Universitatea Clujeană, 2000. 250 p.
8. OPREA, C.-L. *Strategii didactice interactive*. Iași: Polirom, 2009. 243 p.
9. STUPACENCO, L. *Rezistența educației. Curs de lecții pentru uz intern*. Bălți, 2008. 224 p.